



Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Naar transparanter hoger onderwijs

Het Nederlandse Nationale Kwalificatieraamwerk



Samenvatting van het Nederlandse Nationale Kwalificatieraamwerk hoger onderwijs

Toegang vanuit	Eerste cyclus Niveau 5 ^[1] Niveau 6	Tweede cyclus Niveau 7	Derde cyclus Niveau 8
mbo/havo/vwo	Associate degree 120 ECTS	Master 60-120 ECTS (oude titels o.a. drs., ir., mr.)	Doctoraat (norm: 4 jaar)
vwo	Bachelor 240 ECTS professioneel georiënteerd (oude titel van ing.)		
	180 ECTS academisch georiënteerd	180 ECTS ^[2]	Ontwerper (norm: 2 jaar)
		240 ECTS ^[3]	Medisch specialist ^[4] (norm: 3-6 jaar)

[1] De niveaus corresponderen met het Europese Kwalificatieraamwerk Levenlang leren.

[2] Hieronder vallen masteropleidingen tot eerste graads leraar, humanistiek, arts, dierenarts, farmaceut, klinisch technoloog en tandartsopleidingen met ingang van 2010.

[3] Hieronder vallen professioneel georiënteerde masteropleidingen architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur (voorheen voortgezette opleidingen).

[4] Na afloop van de Master geneeskunde kunnen kandidaten doorgaan voor medisch specialist. Die opleidingen variëren van 3-6 jaar. De omvang van die specialisten-opleidingen zijn niet aangeduid in ECTS.

Transparantie in het Europese hoger onderwijs

Aan de basis van onze kennissamenleving staat kwalitatief uitstekend hoger onderwijs. Internationale mobiliteit van studenten en docenten is daarvoor essentieel. Niet gehinderd door landsgrenzen willen mensen daar kunnen gaan studeren en werken waar ze hun kwaliteiten optimaal kunnen ontwikkelen en het best tot hun recht laten komen.

Daarom hebben de onderwijsministers van inmiddels 46 Europese landen de afgelopen tien jaar tal van afspraken gemaakt over het ontwikkelen van een stelsel van internationaal vergelijkbare graden, om zo de

hogeronderwijssystemen inzichtelijker te maken en beter op elkaar af te stemmen.

Met het ondertekenen van de Bolognaverklaring in 1999 hebben de onderwijsministers de basis gelegd voor de vorming van de Europese hoger onderwijs Ruimte.

In alle landen is er een vergelijkbare gradenstructuur, wordt hetzelfde studiepuntensysteem (ECTS) gebruikt en krijgen afgestudeerden een Diploma Supplement volgens Europees model.



De rol van kwalificatieraamwerken

Voor de onderlinge erkenning van diploma's, deelcertificaten en behaalde studiepunten is het belangrijk dat de hogeronderwijssystemen in de verschillende landen goed vergelijkbaar zijn. Elk land dat deelneemt aan het Bologna proces ontwikkelt daarom een nationaal kwalificatieraamwerk dat aansluit bij het overkoepelende Europese raamwerk, het European Qualification Framework for the European Higher Education Area. Hierbij is het uitgangspunt dat het niveau van opleidingen voldoet aan de generieke competenties zoals die zijn afgesproken voor de bachelor- en de master-graad, en voor het doctoraat (de drie cycli van het hoger onderwijs). Deze generieke competenties zijn

vastgelegd in de Dublindescriptoren. Bij de accreditatie van opleidingen wordt nagegaan of dat vereiste niveau wordt gerealiseerd.

Het Nederlandse Kwalificatieraamwerk

Ook in Nederland is een kwalificatieraamwerk ontwikkeld. Dit Nederlandse Nationale Kwalificatieraamwerk (NKR) beschrijft de opbouw van het hoger onderwijs in ons land. Het geeft aan welke vooropleidingen een student nodig heeft voor het hoger onderwijs, welke types hoger onderwijs er zijn, hoe lang opleidingen op de verschillende niveaus duren, en hoe studenten kunnen doorstromen naar hogere niveaus.



Toelating tot het hoger onderwijs

Studenten die willen worden toegelaten tot professioneel georiënteerde bacheloropleidingen of tot een associate degree programma moeten een mbo-, havo- of vwo-diploma hebben. De academisch georiënteerde bacheloropleidingen vragen een vwo-diploma. Voor bepaalde studies geldt bovendien dat kandidaten eindexamen moeten hebben gedaan in enkele vereiste vakken.

De Open Universiteit biedt academisch georiënteerd hoger onderwijs aan op het niveau van de eerste, tweede en derde cyclus. Voor toelating is geen expliciet vooropleidingsdiploma vereist.

Een diploma van elke opleiding (associate degree, bachelor, master en doctoraat) biedt direct toegang tot de arbeidsmarkt (arbeidsmarktkwalificatie).

Doorstroming binnen het hoger onderwijs

Binnen het hoger onderwijs kan een student zowel overstappen naar een ander niveau als naar een ander type hoger onderwijs: na de hbo-

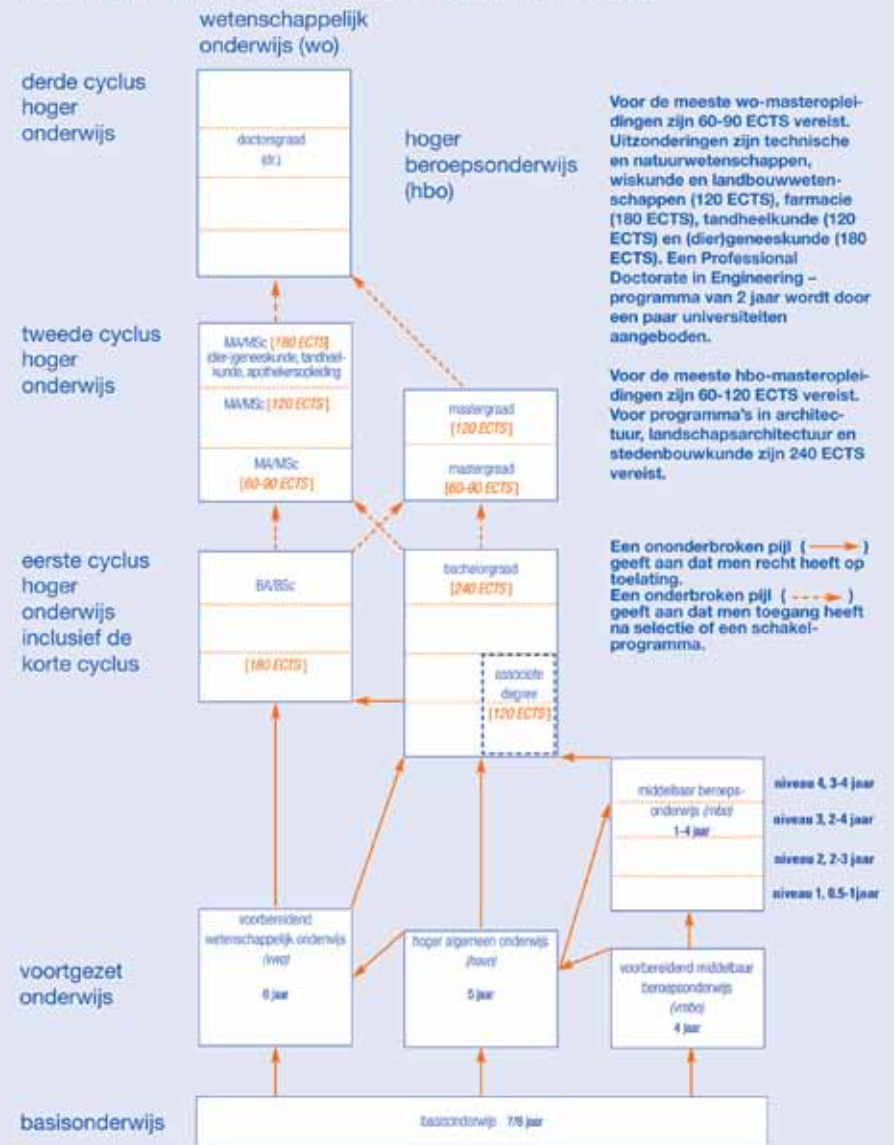
propedeuse naar het wetenschappelijk onderwijs (wo) en van een wo- naar een hbo-opleiding.

Studenten met een associate degree kunnen doorstromen naar het resterende deel van een professioneel georiënteerde bacheloropleiding. En in principe geeft de bachelorgraad toegang tot masterprogramma's en de mastergraad vervolgens tot het doctoraat.

Bij enkele opleidingen zijn er specifieke doorstroommogelijkheden. Zo geeft de Master of Science (MSc) toegang tot ontwerperopleidingen. Na de masteropleiding geneeskunde kunnen afgestudeerden zich inschrijven in het beroepsregister zodat ze arts worden. Voor medische specialist moet dan nog een verdere beroepsopleiding worden gevolgd.

Onderwijssysteem Nederland

Het Nederlandse onderwijssysteem bestaat uit drie cycli, namelijk de bachelor, master en het doctoraat. Twee typen studieprogramma's worden aangeboden: wetenschappelijk onderwijs dat door universiteiten wordt verzorgd en hoger beroepsonderwijs, dat door hogescholen wordt verzorgd.





www.nvao.net/nqf-nl

www.nvao.net/nationaal-kwalificatieraamwerk-hoger-onderwijs



Wat er verandert door de invoering van het Nationale Kwalificatieraamwerk

Voor wie het hoger onderwijs goed kent, lijkt het Nederlands Kwalificatieraamwerk niet veel nieuws te bieden. Toch heeft het NKR belangrijke gevolgen voor het hoger onderwijs. De belangrijkste worden hieronder kort toegelicht.

Leeruitkomsten

Een van de belangrijkste veranderingen als gevolg van het Bolognaproces is het gebruiken van leeruitkomsten voor het beschrijven van opleidingen en opleidingsonderdelen. Voor de nationale en internationale mobiliteit van studenten en afgestudeerden is het belangrijk dat het duidelijk is wat iemand met een bepaald diploma

weet en kan. De beschrijving van opleidingen en opleidingsonderdelen op basis van de Dublindescriptoren maakt een objectieve vergelijking mogelijk.

Kwaliteitszorg

Een goed systeem van kwaliteitszorg borgt dat een afgestudeerde beschikt over de kennis, vaardigheden en houding die als leeruitkomsten van een opleiding zijn beschreven. In Nederland wordt de accreditatie van het hoger onderwijs gedaan door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Op de website van de NVAO (www.nvao.net) zijn de geaccrediteerde opleidingen, visitatierapporten, accreditatiebesluiten en de accreditatie- en toetsingskaders beschikbaar.

European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)

Voor alle opleidingen en opleidingsonderdelen moet worden aangegeven hoeveel tijd de student eraan besteedt. De studiebelasting wordt uitgedrukt in ECTS-credits. Een volledig studiejaar (1680 uur) staat voor 60 ECTS-credits. Voor elk type opleiding in het Nederlandse hoger onderwijs is in de Wet op het hoger Onderwijs, artikel 7.4, aangegeven wat de omvang in het algemeen is en welke uitzonderingen er bestaan. Naast een studiepuntensysteem geeft het ECTS ook richtlijnen voor informatie over opleidingen en de organisatie rond de credit transfer bij mobiliteit tussen instellingen (zie de 'User's Guide 2009' http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf). De implementatie van

alle onderdelen van het ECTS binnen de hoger onderwijsinstellingen is van belang voor studentenmobiliteit.

Diploma Supplement

Het Diploma Supplement volgens het Europees overeengekomen model geeft een beschrijving van het eindniveau en de leeruitkomsten van een opleiding. Ook vermeldt het tot welk hoger niveau het diploma toegang geeft. Het is opgesteld in het Nederlands en Engels en wordt gratis en automatisch door de onderwijsinstelling uitgereikt aan alle afgestudeerden.

Het Diploma Supplement is niet alleen van groot belang om te worden toegelaten tot een vervolgopleiding bij een andere onderwijsinstelling, maar ook bij sollicitaties.



HBO raad
vereniging van hogescholen



Nederlandse organisatie voor
internationale samenwerking
in het hoger onderwijs



Voor meer informatie:

www.nvao.net/nqf-nl

www.nuffic.nl/bolognaproces

m.frederiks@nvao.net

m.e.leegwater@minocw.nl

Januari 2010

Een uitgave van het ministerie van OCW en de NVAO

Met medewerking van Marlies Leegwater, Mark Frederiks en de Bologna experts.

Redactie, vormgeving en productie: Storyline, Maarsse